

STRESZCZENIE

Problem badawczy podejmowany w pracy dotyczy trzech obszarów: 1) konstrukcji narzędzia do pomiaru skłonności do przebaczenia krzywdy interpersonalnej 2) analizy związku skłonności do przebaczenia krzywdy interpersonalnej i jej podwymiarów z cechami osobowości i jej składowymi w modelu Costy i McCrae (2013) i z transcendencją duchową w modelu Piedmonta (1999) oraz 3) związku skłonności do przebaczenia z dobrostanem psychicznym w modelu Dienera i Biswas-Dienera (2010). W niniejszej pracy skłonność do przebaczenia krzywdy definiowana jest jako względnie stała tendencja do angażowania się w proces przebaczenia krzywdy interpersonalnej na przestrzeni różnych relacji, w których pozostaje jednostka (Luskin, 2002; Roberts, 1995; Worthington, 2006). Obejmuje ona niską tendencję do zemsty i chowania urazy, zaś wysoką do kierowania się życzliwością, rozumianą jako doświadczanie pozytywnych emocji i motywacji interpersonalnych w stosunku do sprawców różnych krzywd, które zostały wyrządzone jednostce. Osobowość w modelu Costy i McCrae (2013) tworzy pięć wielkich superczynników: ugodowość, neurotyczność, sumienność, ekstrawertyczność i otwartość na doświadczenie, na które składa się po sześć składowych. W propozycji Piedmonta (1999) transcendencja duchowa jest dodatkowym superczynnikiem osobowości ortogonalnym w stosunku do Wielkiej Piątki, z tego też względu została uwzględniona w niniejszych analizach. Na dobrostan psychiczny w ujęciu Dienera i Biswas-Dienera (2010) składają się trzy elementy: bilans emocji pozytywnych i negatywnych, satysfakcja z życia oraz rozkwit psychiczny.

W badaniach uczestniczyło łącznie 1054 osób w wieku 18-90 lat. W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano, że stworzone narzędzie cechuje się satysfakcjonującą rzetelnością i trafnością. Zaobserwowano, że skłonność do przebaczenia krzywdy jest częściowo objaśniana przez trzy z pięciu superczynników: ugodowość, neurotyczność i ekstrawertyczność. Ponadto każdy z jej podwymiarów wykazał charakterystyczny wzorzec związków ze składowymi osobowości. Dla tendencji do zemsty zmiennymi wyjaśniającymi okazały się: ustępliwość, zaufanie, poszukiwanie doznań, samodyscyplina i nadwrażliwość. Dla tendencji do chowania urazy – ustępliwość i nadwrażliwość, zaś dla kierowania się życzliwością do sprawców krzywd – ustępliwość i skromność. Dodatkowo, zarówno skłonność do przebaczenia krzywdy, jak i jej podwymiary wykazały istotne związki z transcendencją duchową.

Analizę związku skłonności do przebaczenia krzywdy z dobrostanem psychicznym przeprowadzono wśród badanych pochodzących z populacji ogólnej oraz wśród osób, które doświadczyły krzywdy interpersonalnej, korzystających z placówek pomocy. W próbach pochodzących z populacji ogólnej zaobserwowano istotne związki między skłonnością do przebaczenia krzywdy i jej podwymiarami a rozkwitem psychicznym. Tendencja do chowania urazy, jak i wynik ogólny na skali wiązał się z nastrojem negatywnym i uczuciem radości. Przeprowadzono również analizę moderacji dla badanych zmiennych, w której uwzględniono płeć i wiek. Efekty interakcji dla wieku okazały się nieistotne, podczas gdy płeć okazała się istotnym moderatorem związku między tendencją do zemsty a satysfakcją z życia (wynik na granicy istotności statystycznej) oraz rozkwitem psychicznym. Wśród osób po doświadczeniu krzywdy interpersonalnej skłonność do przebaczenia wiązała się z rozkwitem psychicznym i niższym natężeniem objawów depresyjnych.

The purpose of the current research was threefold: 1) to construct a questionnaire measuring forgivingness; 2) to establish a relationship between personality traits and their facets (Costa & McCrae, 2013), spiritual transcendence as the sixth global factor of personality (Piedmont, 1999) and forgivingness and its three dimensions; and 3) to explore a relationship between forgivingness and psychological well-being (Diener & Biswas-Diener, 2010). Forgivingness is understood as a relatively stable tendency to act in a forgiving way across relationships and situations (Luskin, 2002; Roberts, 1995; Worthington, 2006). It consists of low tendency to pursue revenge, low grudge-holding and high tendency to exhibit empathy, compassion and benevolence towards different perpetrators in the face of various transgressions. There are five personality traits in Costa and McCrae (2013) model: agreeableness, neuroticism, conscientiousness, extraversion and openness to experience and each of them consists of six primary factors. Piedmont (1999) argued that spiritual transcendence is a sixth global trait of personality and based on his findings we decided to include this dimension in current research. Psychological well-being according to Diener and Biswas-Diener (2010) consists of positive balance of positive and negative emotions, satisfaction with life and flourishing.

In the research took part 1054 subjects in the age of 18-90. Conducted analyses demonstrated that forgivingness scale has satisfactory psychometric properties. It was observed that forgivingness is explained by three out of five personality traits: agreeableness, neuroticism and extraversion. Moreover, each of its dimensions demonstrated specific pattern of relationships. Tendency to pursue revenge was explained by low compliance, trust, and self-

discipline, high excitement-seeking and vulnerability. Grudge-holding was explained by low compliance, straightforwardness, and high vulnerability while high tendency to exhibit empathy, compassion and benevolence towards perpetrators was explained by high compliance and modesty. Additionally, both forgivingness and its dimensions were linked to spiritual transcendence.

Relationship between forgivingness and psychological well-being was tested among individuals from general population and separately among people who used the services of social welfare and health centres. In the first group forgivingness and its dimensions were linked to flourishing. Grudge holding and total score of forgivingness scale was associated with negative mood and lower experience of joy. Moderation analysis for gender and age was also conducted. Interaction effects for age were non-significant, while gender moderated the link between tendency to pursue revenge and satisfaction with life (result on the verge of statistical significance) as well as flourishing. Among individuals who used services of social welfare and health centres and experienced deep hurt (violence or betrayal) (Smedes, 1984) forgivingness was linked to flourishing and lower depression symptoms.